

Udskriftsdato: 19. december 2025

2021/1 BSF 4 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om friere rammer til økonomisk planlægning i regionerne, kommunerne og staten

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 6. oktober 2021 af Søren Søndergaard (EL), Jette Gottlieb (EL), Rune Lund (EL), Jakob Sølvhøj (EL) og Victoria Velásquez (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om friere rammer til økonomisk planlægning i regionerne, kommunerne og staten

Folketinget pålægger regeringen permanent at suspendere budgetlovens service- og anlægsloft for kommunerne, regionerne og staten.

Bemærkninger til forslaget

Et flertal i Folketinget besluttede i juni 2012, at Danmark frivilligt tilsluttede sig EU's finanspagt. Implementeringen af finanspagten i Danmark skete gennem vedtagelsen af budgetloven (folketingsåret 2011-12, lovforslag nr. L 174).

Forslagsstillerne mener, at budgetloven medfører ringe rammer for den økonomiske budgetlægning og disponering af midler på kommunalt, regionalt og statsligt plan. Forslagsstillerne mener især, at budgetloven er problematisk på to områder:

1. Budgetloven medfører færre midler til velfærd

Budgetloven betyder, at der er sat et loft over, hvor mange penge kommunerne, regionerne og staten kan bruge. Samtidig er der indført skrappe økonomiske sanktioner ved budgetoverskridelser. Hvis f.eks. kommunerne under et overskrider loftet, risikerer kommunerne at blive ramt af sanktioner og miste op mod 4 mia. kr. i bloktilskud i det kommende år. 40 pct. af sanktionen fordeles på alle kommuner, mens 60 pct. fordeles på den enkelte kommune, som har overskredet budgettet (»Budgetlov og sanktionsregler«, Indenrigs- og Boligministeriets hjemmeside, im.dk). Det betyder, at kommuner, regioner og staten – af frygt for at blive sanktioneret – kan ende med væsentlige mindre forbrug end planlagt i budgetterne. Frygten for økonomisk straf har bl.a. betydet, at der alene i kommunerne siden 2011 er brugt ca. 24 mia. kr. mindre, end der var afsat i de kommunale budgetter. Dette fremgår af Fagbevægelsens Hovedorganisations artikel »Kommuner har underforbrug på 24 mia. kr. siden 2011«, den 21. april 2020. Det er penge, som kunne være brugt på borgernær velfærd, f.eks. bedre normering i landets daginstitutioner, flere lærere i folkeskolen eller bedre ældrepleje. I 2020 brugte 77 ud af 98 kommuner således færre penge på service end aftalt. Samlet var underforbruget i 2020 på 2,9 mia. kr. – et beløb svarende til en times ekstra rengøring om ugen til alle 122.500 borgere i hjemmeplejen eller gratis idræt og en computer til alle 715.000 skoleelever (»Velfærds-kroner samler støv i kommunerne«, FOA, den 13. september 2021). Det er derfor ikke hensigtsmæssigt, at der lægges økonomisk bånd på kommunerne, regionerne og staten, så de reelt ikke kan bruge de midler, der afsættes til velfærd, og midlerne ikke kan planlægges hensigtsmæssigt.

2. Budgetloven vanskeliggør langsigtet prioritering og planlægning

Budgetlovens 1-årige fokus indebærer desuden en række problemer og u hensigtsmæssigheder i forhold til en mere langsigtet prioritering og planlægning i kommunerne, regionerne og staten. Det 1-årige fokus betyder, at kommuner og regioner, som rammes af ekstraordinære udgifter i enkelte år såsom mere sne-rydning, store hjælpeudgifter til enkelte borgere eller en kraftig vækst i medicinudgifter, kan være tvunget til at skære ned på andre driftsudgifter for ikke at komme i konflikt med udgiftsloftet. Dette kortsigtede perspektiv gør det samtidig svært at lægge penge til side over en årrække til større investeringer, ligesom det bliver mindre attraktivt for kommunerne, regionerne og staten at investere i indsatser, hvor afkastet først kommer efter en årrække. Det er en udfordring, som er særlig aktuelt med hensyn til de nødvendige investeringer i klimatiltag, som i sagens natur har et mere langsigtet perspektiv. Budgetloven står med andre ord i vejen for mere langsigtede prioriteringer i kommunerne, regionerne og staten.

Under coronakrisen har udgifter forbundet med coronahjælpepakker været undtaget fra budgetlovens udgiftslofter (»Hjælpepakke: Udgiftslofter sættes ud af spil«, danskekommuner.dk, den 19. marts 2020). Det er positivt, men løser ikke ovenstående mere generelle problemer. Der skal naturligvis være styr på de offentlige finanser, men der er brug for at gøre op med budgetlovens helt unødvendige og ufleksible krav, så økonomistyringen matcher den virkelighed, der er i kommunerne, regionerne og staten (»KL: Budgetloven skal have et flerårigt sigte« KL, den 9. januar 2020).

Samtidigt har Europa-Kommissionen suspenderet finanspagtens rammer og sanktioner ved brug af pagtens nødtilstandsklausul. Det er sket med henvisning til coronakrisen og behovet for genopretningen af

den europæiske økonomi. (Se svar på Finansudvalget alm. del - spørgsmål 374, folketingsåret 2019-20). I forlængelse heraf – og med de negative erfaringer efter finanskrisen – er der påbegyndt en debat om finanspagten og dens uhensigtsmæssige konsekvenser for styringen af økonomien. Store lande som Frankrig, Spanien og Italien ønsker ikke finanspagten genindført med samme indhold, og Tyskland har i forbindelse med genopretningen af den europæiske økonomi forladt deres tidligere stramme position. Finanspagtens status er således en fortsat suspension med forventning om en ændret tilbagevenden.

Forslagsstillerne foreslår derfor, at budgetlovens service- og anlægsloft for kommunerne, regionerne og staten suspenderes på alle områder i overensstemmelse med finanspagtens status. Forslagsstillerne ser intet grundlag for Danmarks enegang på området og slet ikke, når denne enegang har negative konsekvenser for en rationel drift af samfundet.

Der er bred opbakning i samfundet til at gøre op med budgetlovens ufleksible udgiftslofter. Både Kommunernes Landsforening, Danske Regioner, fagbevægelsen og civilsamfundet har således alle efterlyst bedre rammer for den økonomiske planlægning i kommunerne, regionerne og staten. Folketinget bør lytte og imødekomme disse aktører ved at vedtage dette beslutningsforslag og suspendere budgetlovens udgiftslofter.

Skriftlig fremsættelse

Søren Søndergaard (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om om friere rammer til økonomisk planlægning i regionerne, kommunerne og staten

(Beslutningsforslag nr. B 4)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.